

SKOLEPOLITISK PROGRAM

Vedtatt på Sosialistisk Ungdoms
29. ordinære landsmøte.

sosialistisk
ungdom

Innholdsfortegnelse

En sosialistisk skole	3
En rettferdig skole er mulig	3
Kapitalismens og nyliberalismens skole	4
Tilpasset opplæring til hver enkelt elev	7
Elevmakt	11
Vurdering for læring	12
Sluttvurderingen må endres	13
Læreren	14
Et lag rundt eleven	15
Trivsel i skolen – forebygging av mobbing, trakassering og krenkelser i skolen	16
Yrkesfag	17
Studieforberedende	19
En inkluderende og antirasistisk skole	20
Antirasistisk praksis og undervisning i skolen	20
Inkluderings- og integreringsarbeid i skolen	21
Urbefolkningens og de nasjonale minoritetens språk, kultur og historie i skolen	22
En feministisk skole	24
Kjønnsforskjeller i skolen	24
Kjønns mangfold	25
Seksualitetsundervisning	26

En sosialistisk skole

En rettferdig skole er mulig

Sosialistisk Ungdom tror på folks evne og kraft til å skape en rettferdig verden. Kunnskap er makt – gjennom god opplæring og utdanning vil alle få verktøyene de trenger til å kjempe for et rettferdig samfunn. Derfor har lik rett til utdanning og gode skoler alltid vært en viktig kamp for venstresiden og for arbeiderbevegelsen.

I samfunnet er det klare klasseskiller, kjønnsforskjeller, rasisme og diskriminering basert på seksualitet, identitet og kropp. Disse strukturene i samfunnet gjenspeiles også i skolen. På samme måte som vi ønsker strukturell forandring i samfunnet for å skape et sosialistisk, feministisk, antirasistisk og miljøbevisst samfunn, må vi kjempe for de samme målene i skolen.

Sosialisme handler om utjevne maktstrukturene i samfunnet, å gi makt tilbake til proletariatet. Et sosialistisk samfunn legger vekt på humanistiske verdier som ytringsfrihet, religionsfrihet og sikkerhet fra undertrykkelse og overvåkning. I et klasseløst folkestyre vil alle mennesker være like mye verdt, og ha de samme mulighetene. Alle sin stemme skal telle like mye. Sosialisme handler om frihet, hvor enkeltmennesket ikke blir begrenset av sin livssituasjon og bakgrunn. Alle skal få like reelle muligheter, uansett hvilken familie de blir født inn i. En sosialistisk skole vil være en rettferdig skole for alle.

Den norske fellesskolen

Selv om den norske fellesskolen har vært viktig for å utjevne forskjeller i makt mellom overklassen og arbeiderklassen, har vi fortsatt et samfunn med store maktforskjeller, og skolen reproducerer disse. Skolen kan ikke alene avskaffe strukturene som sentrerer makt og rikdom på få hender, men er likevel en sentral arena for at folk skal få muligheten til å ta tilbake makt i samfunnet. Skolen må derfor gi elevene verktøy til å ta makt over eget liv både underveis og til etter endt skolegang.

Skolen skal gi elever mer makt over egen hverdag, både når de går på skolen og etter endt skolegang. I løpet av skolegangen skal elever få mulighet til å påvirke både undervisningsformer og andre deler av skolehverdagen. Skolen må derfor legge til rette for reell medvirkning. Dette innebærer en rett til å bli hørt og mulighet til å bestemme over egen hverdag.

Opplæringen skal legge til rette for at samene kan sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Alle former for diskriminering, trakassering og rasisme skal motarbeides.

Skolen er en offentlig oppgave – en god offentlig skole er en av velferdsstatens viktigste oppgaver. At de fleste elever går i fellesskolen viser en sterk tillit i befolkningen til den offentlige opplæringen. Til tross for at Sosialistisk Ungdom ønsker å endre flere grunnleggende elementer om hvordan den norske skolen organiseres, er den brede tilliten til den offentlige driften av skolen et viktig utgangspunkt for videre utvikling. Utdanning, inkludert videregående opplæring, skal være tilgjengelig for alle – inkludert flyktninger.

Det skal være gratis å ta utdanning for alle. Skolen skal derfor stille med nødvendig materiell og fasiliteter for å gjennomføre undervisningen, og det må være stipendordninger som sikrer at ingen må dekke skolegang av egen lomme. I takt med den stadige digitaliseringen har klasseforskjellene blitt tydeligere i klasserommet – elever fra familier med god råd har nye og dyre datamaskiner, mens elever fra lavinntektsfamilier bare har tilgang på utdaterte dårlige datamaskiner.

De aller fleste elever fullfører videregående opplæring i dag, selv om det ikke er obligatorisk. Langt flere fullfører videregående opplæring enn den offisielle statistikken viser. I dag er det bare de som fullfører videregående opplæring innen normert tid – 5 år – som vises på gjennomføringsstatistikken. Hvis man hadde regnet normert tid som for eksempel 7 år ser man at gjennomføringen er langt høyere enn man tror. Når yrkesfaglig opplæring er lenger enn studieforbereidende gjør det at debatten rundt frafall i videregående foregår på feil premisser. Forenkla statistikk, media og politikere har konstruert et bilde av gutter som skoletapere som ikke stemmer overens med virkeligheten. Det er liten kjønnsforskjell når man ser på unge under 30 år som står uten arbeid og utdanning, faktisk er kvinner noe overrepresentert.

Alle elever skal ha rett til å fullføre videregående opplæring. Elevene skal ha reell valgfrihet til å velge hva de ønsker å utdanne seg til. Samtidig skal tilbudet av utdanning og yrkesvalg reflektere arbeidslivet slik at elevene både kan utdanne seg til drømmeyrket, samtidig som at samfunnet sikrer at det er jobb å få etter endt utdanningsløp.

Offentlige velferdstjenester bør drives av det offentlige. Kommersielle skoler er en trussel mot fellesskolen, fordi det tar ressurser fra det offentlige. I stedet for at fellesskapet skal bruke penger på å støtte kommersielle skoler, bør disse pengene gå til fellesskolen slik at det gagnar alle. Flere av aktørene som står bak private skoler i Norge, er i de senere årene tatt for unndragelse av offentlige midler og dermed brudd på privatskolelovens krav om at alle offentlige midler skal komme elevene til gode.

Kapitalismens og nyliberalismens skole

Dagens kapitalistiske og nyliberalistiske skole gir ikke elevene, i tilstrekkelig grad, verktøyene for muligheten til å ta tilbake makt i samfunnet. Skolen er et av de viktigste

verktøyene vi har for å utjevne sosiale forskjeller og å danne gode samfunnsborgere. Dessverre reproduseres klasseforskjeller i dagens skole. Foreldres utdanningsnivå og økonomi har avgjørende betydning for hvor godt elevene gjør det på skolen. I en sosialistisk skole skal alle, uavhengig av klasse, få muligheten til å lykkes.

Vi lever i et klassesdelt samfunn som systematisk skjevfordeler makt og rikdom. Noen få tjener store formuer på å kjøpe arbeidskraft fra resten av befolkningen. Dette skaper en interessekonflikt mellom de som lever av å eie og de som lever av å selge arbeidskraften sin, og store forskjeller i muligheter mellom folk. Disse strukturene ser vi også i skolen.

Gjennom nyliberalismen blir politikken styrt av markedsliberalistiske tanker. Idéen er at mennesker må være så produktive som mulig for å bidra til økonomisk vekst. Dette gjennomsyrrer også skolesystemet ved at verdien til elevene blir målt basert på prestasjoner og resultater. Dette har gjort seg spesielt gjeldende siden nyliberalismens inntog i norsk skole på 1990-tallet, og ytterligere forsterket med kunnskapsløftet i 2006. Fagfornyelsen 2020 har vært et lite steg i riktig retning, men ikke nok. Kombinasjonen av stort karakterfokus, et opptakssystem til høyere utdanning som favoriserer høye karakterer og konkurranse mellom elever fører til at menneskeverdet blir preget av markedsliberalistiske tanker om hva et vellykket menneske er. Nyliberalismens grep om skolen fører til en stadig spesialisering av elevene, som igjen bidrar til å segmentere klasseforskjellene i samfunnet. Denne økonomiseringen av elevene er med å redusere mennesker og kunnskap til brikker i en kapitalistisk økonomi. En sosialistisk skole legger heller til rette for læring, nysgjerrighet, skaperglede, utforskning og rom til å prøve og feile, i motsetning til resultatfokus i kapitalismens skole.

En skolepolitikk for levende lokalsamfunn

Skoler er viktige hjørnesteiner for lokalsamfunnet. Gode muligheter for utdanning gjør at flere unge blir boende i distriktet, og det er positivt for lokale arbeidsplasser. Mange mindre videregående skoler ute i distriktene er i dag truet. Det har en verdi å ha et variert linjetilbud i hele landet, både med yrkesfaglige og studieforberedende linjer. Det skal også være mulig å gå kreative linjer utenfor store byer. Når politikerne skal bestemme hvilke skoler som skal opprettholdes og legges ned, og hvilke linjer som skal tilbys, fører små budsjетtrammer og krav til effektivitet til at distriktsskoler og studietilbud som koster mye penger blir lagt ned. Hensynet til effektivitet blir i for stor grad prioritert over et skoletilbud som er nær elevene og at det er et mangfoldig tilbud av utdanningsvalg. Dette er en svært uheldig utvikling for mange lokalsamfunn.

Alle elever skal få muligheten til å velge utdanning selv, uansett hvor man bor. Derfor må skolesystemet legge til rette for at de elevene som må flytte for å gå på skole, borteboere, får god økonomisk, sosial og faglig støtte. Fylkeskommunene bør sikre at det er boliger for

elevene i områdene rundt videregående skoler som er tiltenkt borteboere. Disse boligene bør være separert fra skolen, og bokostnadene skal være dekket av borteboerstipendet. Dette skal ikke være et alternativ til øking av borteboerstipendet, dette skal være et tilleggstilbud.

Inntaksordning til videregående opplæring

Karakterbasert opptak til videregående skole bidrar til økt karakterpress og fører til at bare elevene med best snitt fra ungdomsskolen får muligheten til å velge hvilken skole de vil gå på. Gjennom denne inntaksordningen konkurrerer elevene mot hverandre ut ifra karakterer. For i dagens skolesystem spiller foresattes utdanning, økonomi og klassebakgrunn inn på elevenes resultater og karakterer. Dermed forsterker inntaksordningen klasseforskjellene skolen reproducerer. Høyresiden ønsker en inntaksordning til videregående skole som forsterker sosiale forskjeller og skaper A- og B-skoler. Kun de med de aller høyeste karakterene får mulighet til å velge skole, og resten risikerer å bli sendt på en skole langt unna der de bor. SU vil ha en inntaksordning i videregående skole som utjevner sosiale forskjeller, demper karakterpresset i ungdomsskolen og som sikrer en sterk fellesskole der man møter elever med ulike bakgrunner. Alle fylker er forskjellig, det som fungerer i Oslo fungerer ikke nødvendigvis i Finnmark. Derfor må fylkeskommunene gis myndighet til å lage egne inntaksordninger i hvert enkelt fylke, som tar hensyn til geografi og sosial utjevning.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Skolen er en offentlig oppgave. Kommersielle privatskoler skal fases helt ut over tid og ideelle privatskoler skal holdes ved et minimum.
- Det skal være gratis å gå på skolen.
- Alle elever skal få gratis hjelpe- og læremidler. Dette inkluderer datamaskiner.
- Det skal være et variert utdanningstilbud av linjer, både i byene og i distriktene.
- Borteboerstipendet må økes til 1,5 G.
- Fylkeskommunene skal sørge for at det er elevboliger som kan leies ut til borteboere.
- Det skal være en egen kontaktperson på skolen som er tilegnet for hybelboere.
- Skolen skal legge til rette for sosiale sammenkomster, særlig rettet mot borteboere.
- Inntaksordningen til videregående skal først og fremst skal sørge for et likeverdig tilbud for elevene. Det skal legges vekt på overkommelig reisevei, sosial utjevning, mindre karakterpress, muligheten for lokal tilpasning og at elever med spesielle behov blir ivaretatt.
- Skolehverdagen må tilpasses den stadig mer digitale hverdagen. Alle elever skal få utvikle digitale ferdigheter, og ha lik tilgang på nye digitale hjelpe- og læremidler.
- Det skal være en god rådgivertjeneste på alle skoler som både tilbyr faglig og sosial rådgiving.

- Elever skal få mulighet til å ta et frivillig 11. skoleår, etter modell fra "efterskolen" i Danmark. Der velger halvparten av elevene dette tilbudet. Efterskole ligner på en folkehøyskole, og man får nye lærere, flere valgfag, mer praktisk undervisning og mulighet til å forbedre karakterer fra ungdomsskolen.

Tilpasset opplæring til hver enkelt elev

Livslang læring og motivasjon

I dag ligger fokuset i for stor grad på at elevene skal måtte tilpasse seg skolen, istedenfor at skolen skal tilpasse seg etter elevene. Flere lærere i skolen vil gjøre det enklere med oppfølging, tilrettelegging og gode relasjoner som igjen vil kunne påvirke motivasjonen for læring og utvikling. Derfor er det viktig at elevene får være med på å definere sin egen opplæring.

Skolen skal fostre skaperglede, kunnskap, mestring, dyktighet, inkludering, vitenskapelig tenkemåte, kritisk tenkning og holdninger – dette er viktig for å mestre egne liv. Å utforske og jobbe med estetikk, kreativitet, utforskning og praktiske oppgaver er en betydelig del av dette. Opplæringen skal være variert og tilpasses elevens behov og evner, fordi det er da eleven lærer best. Derfor må skolen ha et bredt fagtilbud hvor elevene får muligheten til å utforske ulike deler av seg selv og et mangfold av interesseområder. Dette inkluderer at skolen skal tilby mange ulike valgfag.

Skolen skal være et sted hvor grunnlaget for livslang læring, læringsglede og nysgjerrighet legges. Tilrettelagt undervisning er avgjørende for at elevene skal oppleve læring, motivasjon og tilhørighet til et klassefelleskap. Timeplanene, lærerens undervisningsmetoder og hvilke reelle valgmuligheter eleven får, har mye å si for trivselsnivået blant elevene på skolen.

Ingen elever er like og vi lærer på forskjellige måter. Etter opplæringsloven har alle elever rett på tilpassa opplæring, men vi vet at dette ikke er realiteten i norsk skole i dag. Mer tilpassa opplæring vil øke læringsutbyttet og skape mer læringsglede.

Universell utforming

Et demokratisk, likestilt og rettferdig samfunn gir like muligheter til alle og er organisert slik at alle kan leve frie og selvstendige liv. I dag er ikke skolen tilpasset elever med funksjonsnedsettelse. Det fører til at de av oss med funksjonsnedsettelse bli ekskludert fra undervisningssituasjoner og ikke får muligheten til å lykkes. Universell utforming er et uttrykk for et samfunnsmessig verdisyn om likestilling for alle og om at samfunnet skal være like tilgjengelig for alle innbyggere. Personer med funksjonsnedsettelse opplever ofte å få for lite eller feil tilrettelegging, noe som fører til stigmatisering. Derfor er det viktig at disse

elevene blir inkludert i det ordinære, og at det ordinære tilrettelegges så det kan brukes av alle elevene.

Spesialundervisning

Det er et viktig poeng at elever med ulike bakgrunn og faglig nivå i all hovedsak skal gå i samme klasse og følge den samme undervisninga. Samtidig er det flere elever som har behov for ekstra oppfølging og tilpassa undervisning.

For mange elever er det utfordrende å følge ordinær klasseromsundervisning, og de har behov for tilrettelagt opplegg for å få den undervisninga de har krav på. I dag er spesialundervisninga i skolen for dårlig. Over halvparten av de som gir spesialundervisning er ufaglærte assistenter. Dette gjør at undervisningen ikke er god nok. Det er spesielt de av oss som har behov for spesialundervisning som trenger kompetente pedagoger. Derfor trenger vi flere spesialpedagoger i skolen, slik at elever med behov for individualisert undervisning og tettere oppfølging kan få dette.

Gjennom økt lærertetthet vil både elever som har faglige utfordringer og elever med særskilt potensiale for høyt læringsutbytte få nok utfordringer. Løsningen ligger i å ha mange, gode og kompetente lærere.

Fravær

Fravær og frafall er et resultat av en skole som ikke er tilpasset eleven. Derfor løses det ikke ved å tvinge eleven til å være på skolen, men gjennom en radikal forandring av dagens skolesystem. Målet med å redusere fravær og forfall må være at elevene skal lære og føle mestring, ikke kun at man skal være fysisk til stede på skolen. Fravær og forfall er symptomer på en skole som ikke er god nok eller på andre vansker i elevens liv. A4-eleven eksisterer ikke og derfor bør ikke undervisningen legges opp til dette. Det må være gode ordninger for å se og støtte eleven. Det er elevens kompetanse som skal avgjøre karakteren man får i faget, ikke antall timer man er til stede. Derfor må fraværsgrensen fjernes. Hvis elever har mye fravær på grunn av sykdom eller annet dokumentert fravær, skal de få tilbud om ekstraundervisning.

På videregående skole er helse- og velferdsgrunner, arbeid som tillitsvalgt, politisk arbeid, hjelpearbeid, lovpålagt oppmøte og representasjon i arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå og deler av kjøreopplæringen gyldige fraværsgrunner. Derimot er bare helse- og velferdsgrunner gyldig fravær på ungdomsskolen. Og for lærlinger er det vanskelig å få fri fra arbeidsgiver for å engasjere seg i politikk. Ungdomsskoleelever og lærlinger må ha de samme mulighetene til å engasjere seg i politikk og samfunn som videregående elever. Engasjement er en forutsetning for demokrati, derfor må skolen og lærebedrift legge til rette for politisk engasjement.

Gjennom en fleksibel skolehverdag vil flere elever få muligheten til å lykkes. Flere skoler har hatt tilbud hvor elever kan sitte før eller etter skoletid og jobbe med skolearbeid, med lærer eller vikar til stede – såkalt fleksitid. På den måten kan de opparbeide ekstratimer som kan strykes fra vitnemålet. Dette er en god ordning som styrker elevers motivasjon og læring.

Helhetlig skolehverdag

Elevene bruker store deler av hverdagen sin på skolen, og det er derfor også viktig at skolehverdagen og dens innhold er strukturert på en slik måte at elevene har det best mulig. Fra start til slutt skal elevene oppleve en god og helhetlig skolehverdag. Skolearbeidet skal i utgangspunktet gjøres på skolen. Ansvar for læring skal ligge hos skolen, det skal ikke flyttes fra skolen og over på foresatte slik lekseordningen fungerer i dag. Elever skal ha fri etter endt skoledag. Lekser skal derfor gjøres på skolen, der man har tilgang på lærer. Dagens lekseordning fører til økte forskjeller mellom folk, fordi ikke alle har tilgang på foresatte som kan hjelpe med lekser.

Det er viktig at skolehverdagen legger opp til daglig fysisk aktivitet og variasjon i undervisningsmetodene slik at kroppen kan være en del av læringsmetoden. I forbindelse med kroppsøvingfaget er det viktigste at eleven utvikler bevegelsesglede og får redskaper til å ta sunne livsvalg for et friskt liv, i stedet for fokuset på fysiske prestasjoner som preger dagens undervisning.

Næring er viktig for læring, men det er ikke alle elever som har muligheten til å ta med næringsrik mat på skolen. Mat er viktig for konsentrasjonsevnen og læringsevnen. Derfor bør skolene tilby sunn og gratis skolemat til alle elever slik at alle får bedre og like forutsetninger i skolehverdagen.

Sidemålsundervisning og nynorsk i skolen

Sidemålsundervisningen i skolen legger premisset for hvor godt elevene mestrer sidemålet sitt, og da særlig for bokmålsbrukere ettersom de er mindre eksponert for nynorsk i det daglige. Dermed er det viktig å starte med sidemålsundervisningen tidligere i skoleløpet slik at elevene får muligheten til å bedre mestre og ha en mer positiv holdning til sidemålet. Eksponeringen av sidemålet burde skje underveis i undervisningen, gjennom at man varierer mellom å ha undervisning på nynorsk og bokmål i alle fag.

Alle har krav på læremidler på hovedmålet sitt. Digitale læremidler har de siste årene blitt en stor del av skolehverdagen, og vi ser at disse svært sjelden er tilgjengelige på nynorsk. Både skolebøker og digitale læremidler må være tilgjengelige på både nynorsk og bokmål.

For å holde både nynorsken og det norske dialektmangfoldet i live er det viktig at elever lærer seg å skrive på en måte som ligner talemålet sitt. I dag er bokmål det mest brukte skriftspråket i landet, til tross for at flere nordmenn har et talemål mer liknende nynorsk. I stedet for å lære barn som sier «eg» og «ikkje» å skrive på bokmål, burde vi lære dem å omfavne språket og dialekten sin, og å bruke et skriftspråk de kjenner seg mer igjen i. Dette vil eksempelvis føre til at elever i vestlandsfylkene lærer seg nynorsk fra 1. klasse på barneskolen, i stedet for bokmål.

En økososialistisk skole

Som økososialister mener vi at mennesket er en del av naturen, og at naturen har en egenverdi uavhengig av verdien den har for mennesket. Skolen er en viktig arena for å gi alle elever kjennskap til natur og miljø. Mennesker lever i og av naturen, og vi kan ikke klare oss uten en levende klode. Vi står nå overfor en global miljøkrise som truer livets eksistens på kloden, og allerede rammer både mennesker og natur hardt.

Verdensøkonomiens ensidige fokus på pengemakt har ført til at avgjørelser knyttet til natur og miljø foregår langt unna folk, og mange av oss lever fremmedgjort fra naturen. Skolen bør motvirke denne fremmedgjoringen og gi elevene tverrfaglig kunnskap om natur og biologi. For eksempel bør alle elever ha kunnskap om biologiske prosesser som foregår rundt oss, matproduksjon, konsekvenser av klima- og miljøkrise, og hvor beslutninger om natur og miljø tas.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Undervisningen skal tilpasses den enkelte elev.
- Elever som trenger det skal ha rett på spesialundervisning.
- Hver skole skal etterstrebe et tilbud på minst fem valgfag.
- Undervisningen skal tilpasses eleven i klasserommet, elevene skal ikke deles opp etter faglig nivå klassevis.
- Skolearbeidet skal gjøres på skolen. Det skal ikke gis lekser som må gjøres etter skoletiden.
- Det skal tilbys gratis skolemat.
- Det skal være rom for fysisk aktivitet og variert læring i skolen.
- Skolehverdagen skal inkludere læring utendørs og i naturen.
- Politisk fravær skal være gyldig fraværsgrunn for alle, inkludert for elever på ungdomsskolen og lærlinger. Alle skal ha rett til å fjerne minimum 20 dager med dokumentert fravær fra vitnemålet.
- Karakterene i orden og oppførsel må fjernes, i tillegg til oppførselsanmerkninger.
- Fraværsgrensen må fjernes.
- Skolene skal tilby en fleksitidsordning hvor elever kan jobbe med skolearbeid før eller etter skoletid, med lærer til stede, for å få ned fraværstimer.
- Sidemålsundervisningen må bli mer variert.
- Sidemålsundervisningen må starte tidligere, senest på mellomtrinnet.

- Tilleggspoeng for valgfag i videregående skole skal fjernes.
- Læremidlene lærerne benytter seg av i all undervisning skal ha varierte målformer.
- Både grunnskoler og videregående skoler skal ha en skolehage i nærheten som kan brukes både i undervisningen og etter initiativ fra elevene.
- Undervisningsbygg skal være så miljøvennlige som mulig. Både elevenes velvære og miljøets behov skal ivaretas i skolebyggets inne- og uteområder.
- Elevene skal forberedes til det bærekraftige samfunnet gjennom undervisning og fokus på vern av livet på jorden, klimatilpasning og om naturens egenverdi slik at de utvikler en god bærekraftskompetanse.
- Elevene skal få undervisning i personlig økonomi.
- Alle nye skolebygg skal være universelt utformet.
- Alle eksisterende skolebygg skal være universelt utformet innen 2035.
- Skolen må sette seg inn i hvilke behov elevene har for tilrettelegging på skolen og i klasserommet.
- Alle elever med funksjonsnedsettelse eller kroniske sykdommer skal inkluderes på lik linje med de andre elevene i det ordinære klasserommet.
- Fjerne lekser fra ungdomsskolen.
- Grunnleggende tegnspråkundervisning skal være en del av norskundervisningen i ungdomsskolen.
- Tegnspråkfordypning skal være et valgfag i videregående og ungdomsskolen.

Elevmakt

Eleven er skolens hovedperson. Det er eleven som kjenner hvor skoen trykker, derfor må systemet legge til rette for at eleven blir hørt. Det vil både øke trivselen til elevene og øke kvaliteten på skolen at elever får makt til å bestemme over egen hverdag. Derfor er det viktig at elever får reell makt. Om elever faktisk skal ha innflytelse over egen skolehverdag er det helt nødvendig at elevdemokratiet blir en realitet i norsk skole.

Elevrådet er elevens demokratiske institusjon. For å sikre reell elevmakt er det avgjørende at elevrådene fungerer godt. Skolen må hjelpe elevene med gode valgprosesser og opplæring i demokrati i praksis. Dette er viktig for at elevene skal lære om demokrati og medborgerskap. For at elevrådet skal fungere må det ha reell makt. Det innebærer at elevrådet og elevrådsstyret får myndighet til å bestemme over elevenes skolehverdag. For eksempel gjennom å påvirke hvordan skolen skal organiseres. Skoleledelsen må ha en plikt til å lytte til elevens innspill, og elevrådet skal ha formell beslutningsmyndighet.

De siste årene har vi sett store elevbevegelser, blant annet i form av elevstreik mot fraværgrensa og skolestreik for klimaet. Dette har vist seg å være en effektiv måte å sette viktige saker på dagsorden. Å delta aktivt i demonstrasjoner og aktivisme er en viktig

forutsetning for demokratiet. Elever bør derfor ha mulighet til å delta i elevstreiker, og elevrådet bør kunne innvilge politisk fravær til elever som deltar i elevstreiker.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Skolene skal sikre reelt elevdemokrati.
- Elevene skal ha rett til å påvirke hvordan undervisningen legges opp, blant annet gjennom opplæring i demokrati og påvirkning i starten av skoleåret.
- Skoleeier, administrativt ansatte og lærere skal tilrettelegge for at elevene får reell medvirkning av skolehverdagen, som i undervisnings- og vurderingsformer.
- Saker som angår elever må tas gjennom elevrådet og beslutningsprosessene hvor deres mening blir vektlagt i beslutningsprosesser.
- Alle skoler skal ha «klassens time» hvor elever kan diskutere relevante saker. Det skal gjennomføres etter tillitsvalgt og/eller klassens eget ønske. Elevene skal styre denne timen.
- Elevråd skal kunne innvilge politisk fravær til elever som deltar i elevstreiker.
- Hver skole skal ha en elevrådskontakt som kan bistå med valgprosessen til elevrådet. Elevrådskontakten skal hjelpe elevrådet med øvrig arbeid, dersom elevrådet ønsker det.
- Skoleeierne har ansvar for at alle elevråd i fylket får god skolering. Elevinspektører/elevrådskontakter som hjelper med demokratiopplæringen i elevrådet og gir elevene forutsetning til å ha reell makt over skolehverdagen er en god ordning.
- Skolen skal sette av øremerkede midler til elevrådet for å sikre at elevrådet er økonomisk uavhengig.
- Elevene skal ha en representant i alle relevante utvalg på skolen. En representant fra elevrådsstyret skal inkluderes i møtene med skoleledelsen.
- Elever skal få være med på å utforme skolereglementet og rutiner for hvordan skolehverdagen skal gjennomføres.
- Elevens personvern skal ivaretas.

Vurdering for læring

Eleven skal få vurdering som fremmer læring. Det skal være mulig å prøve og feile, utvikle seg og lære. Vurderingspraksisen til læreren foregår hele tiden, og det er viktig at den er rettfærdig. Samtidig er det viktig å huske at det ikke er alle egenskaper og kvaliteter som enkelt kan vurderes eller karakterettes, for eksempel sosiale og emosjonelle kompetanser.

Vurdering i skolen betyr ikke nødvendigvis prøver som karakterettes, selv om dette ofte skjer i dagens skole. Vurdering kan være alt fra uformelle samtaler med lærer, til skriftlige tilbakemeldinger på lengre tekster. Mye testing i skolen fører ikke til mer læring, fordi elevene heller stresser over prestasjoner og opplever stress enn å ta til seg fagstoffet på en god måte. Det er derfor viktig å redusere antallet prøver i skolen slik at elevene får bedre

forutsetninger for dybdelæring. Samtidig er det viktig å presisere at de større og mindre vurderingene læreren gjør i klasserommet i løpet av en uke også er viktige for elevenes videre læring.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Vurderinger skal være læringsfremmende.
- Elevene skal få være med å bestemme hva slags vurderingsformer som benyttes.
- Det skal være færre vurderinger på videregående skole enn i dag, med en maksimumsgrense på tre vurderinger i uka hvor det ikke kan gjennomføres flere enn én vurderinger per skoledag.
- Karakterer i ungdomsskolen skal fjernes.
- Det skal ikke gis underveiskarakterer, men heller underveisvurderinger, i videregående skole.
- Elever skal få vitnemål selv om man har strøket på eksamen.
- For å sikre at elever har tillit til lærerens vurdering er det viktig at samspillet mellom elever og lærere blir styrket gjennom en bedre elev-lærerrelasjon. Derfor er anonym vurdering av prøver en feil løsning.

Sluttvurderingen må endres

Dagens eksamensform er å spille lotto med fremtiden til elevene. Hvilke fag du tas opp i, hva slags sensor du får og dagsformen din har alt å si for hvilken karakter du får. Fem timer i en svelt gymsal bør ikke telle like mye som et helt år med arbeid. Derfor ønsker vi å endre sluttvurderingen i videregående skole.

I Sverige gjennomfører ikke elever eksamen, de har bare standpunktkarakterer. Dagens eksamensordning krever store ressurser fra skolen og står i veien for elevers læring og utvikling. En bedre løsning er å avskaffe eksamen totalt, og heller bruke tiden på mer læring, samt beholde dagens ordning med standpunktkarakterer. For å ivareta elevers rettssikkerhet blir det viktig at elever får reelle klagemuligheter dersom man er uenig i standpunktkarakteren. Dette skal sikres ved at to forskjellige sensorer, en intern og en ekstern, gjør en ny vurdering av flere ulike typer vurderinger man har hatt i løpet av året. Det må utarbeides retningslinjer for hvordan dette gjennomføres, med tydelige sensorveiledninger. I tillegg må hver enkelt skole også ha rutiner for kvalitetssikring av karakterfastsettelse, for å sikre at ulike lærere gjør likest mulig vurderinger. Dette kan for eksempel gjøres gjennom stikkprøver.

Dagens privatistordning er dyr og dårlig. En karakter som er satt etter et helt år med arbeid kan lett erstattes med en karakter etter en halvtime med muntlig eksamen. Elever betaler tusenvis av kroner for å forbedre karakterer, eller få karakterer i nye fag. Det er bare de med god råd som får muligheten til å ta opp fag. Derfor ønsker vi å innlemme dagens

privatistordning i den offentlige skolen. Der er det viktig at man vurderes mer helhetlig og får støtte fra fagpersoner underveis.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Eksamensordningen skal fjernes.
- Privatistordningen skal innlemmes i den offentlige skolen. Elever som mangler vurderingsgrunnlag eller som ønsker å forbedre karakterer skal få gjøre det gratis som en del av den offentlige skolehverdagen.

Læreren

Sosialismen handler om å flytte makt fra kapitalen over til arbeiderne. Læreren, som arbeider, må få tillit og autonomi til å utføre jobben sin på best mulig måte. Samtidig er det helt avgjørende at alle som underviser i skolen har riktig kompetanse. En lærer blir aldri ferdigutdannet. Det er viktig at det tilbys god etter- og videreutdanning slik at kompetansen til yrkesaktive lærere stadig blir oppdatert og tilpasset samfunnet rundt. Lærers arbeidsgiver må legge til rette for at det skal være lett å ta etter- og videreutdanning.

Skolen skal være et trygt og godt sted for elevene. Det må være trygge voksenpersoner som viser omsorg for elevene. I tillegg til fagkunnskap er det viktig at lærere har god pedagogisk og relasjonell kompetanse. En lærer som har alt dette gjør at alle elever blir møtt av lærere som kan gi god tilpasset opplæring, og demme opp for utenforskap, utrygt skolemiljø, hatefulle ytringer og handlinger. Da er det også avgjørende at læreren er åpne for endring og utvikling av sin læreretikk. I tillegg til at en god lærer sørger for å ivareta et åpent og inkluderende skolefelleskap med tanke på kjønn, funksjonsevne og seksualitet.

Om læreren skal ha muligheten til å følge opp hver enkelt elev er det viktig at lærertettheten i norske klasserom øker, i tillegg til at klassestørrelsen går ned. For om alle elever skal føle seg som en del av fellesskapet og at deres tilstedeværelse er viktig, er det viktig at læreren faktisk har tid til elevene og følger opp uheldige eller kritiske forhold som kan oppstå i og utenfor klasserommet.

Det norske samfunnet står overfor en lærerkrise. Allerede i dag mangler vi lærere i norske klasserom, samtidig har behovet for lærere økt. Det er også et problem at nesten hver femte lærer i dagens klasserom ikke har tilstrekkelig kompetanse, og at hver femte lærer ønsker å bytte jobb. Høyere utdanning vil ikke løse alle problemer i skolen, men gjennom utdanning får læreren nødvendig kunnskap for å utøve yrket på en god måte. En av tre nyutdannede lærere slutter i jobben etter få år. Lærerutdanningen må styrkes og endres slik at nyutdannede lærere har de verktøyene de trenger for å gi alle elever god undervisning og like muligheter.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Alle som underviser i skolen skal være kvalifiserte.
- Det skal være maks 20 elever per lærer og per klasse i videregående, slik at lærer har mer tid til oppfølging av hver enkelt og individuell tilpasning.

- Det skal sikres økt kompetanse innenfor normkritikk med hensikten at alle lærere skal utvikle en god mangfoldskompetanse med tanke på kjønn, seksualitet og antidiskriminering.
- Skolen skal gi kunnskap om ulike former for funksjonsnedsettelse, i tillegg til bedre kompetanse på forskjellige lærevansker og behov for tilrettelegging/tilpasning i skolehverdagen.
- Lærere skal ha økt forståelse for ulike livssituasjoner elever kan stå i og hvordan dette kan legge hindringer i elevenes skolehverdag. Læreren skal være beredt til å komme med gode tiltak.
- Kommunene og fylkeskommunene skal legge opp til aktiv kursing av lærere innen diskriminering, holdninger og verktøy for å bekjempe dette.
- Universitetene og høyskolene skal aktivt jobbe for at flere studenter med minoritetsbakgrunn søker seg til lærer- og lektorutdannelser.
- Flere fagpersoner skal inn i skolen som kan skape et godt og trygt lag rundt eleven.
- Det offentlige må sikre at lærere får mulighet til å ta etterutdanning ved behov.
- Lærere som utsetter elever for mobbing eller trakassering skal ikke jobbe i skolen.
- Lærere skal sikres medbestemmelse på arbeidsplassen sin.
- Lærers metodefrihet skal bevares.

Et lag rundt eleven

Det er flere yrkesgrupper som er til stede for å skape et sterkt lag rundt eleven, som gjør at læreren ikke står alene i møtet med utfordringer og problemer knyttet til elevene. Derimot bidrar en begrenset skoleøkonomi, og en byråkratisert skolehverdag, til at de ulike fagpersonene som burde vært tilgjengelige for elevene ikke er til stede eller har muligheten til å jobbe samlet for elevens beste. I alle beslutninger som tas om elever er det viktig at elevens ønske står i sentrum.

Et lag rundt eleven bestående av flere yrkesgrupper er viktig for å sikre en trygg og god skolehverdag. Dette laget skal gi faglig støtte, omsorg og veiledning. Skolen skal bidra til at eleven utvikler empati og sosial og emosjonell kompetanse.

Halvparten av norske elever opplever ofte stress. Mer enn seks av ti jenter, og over tre av ti gutter, sier at de ofte blir stresset av skolearbeid. Dagens unge blir omtalt som «generasjon prestasjon» fordi vi blir presset til å fokusere på å ha gode skolerresultater og lavt fravær. Vi skal være perfekte og mestre absolutt alle områder. Dette presset fører til at vi unge stresser oss syke. Skolerelatert stress henger sammen med den markedsliberalistiske tankegangen i skolen. Stress og press ødelegger for motivasjon og læring.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Elevene skal lære om det klassedelte samfunnet og hvilke samfunnsmessige konsekvenser dette har på et individuelt og strukturelt nivå.

- Alle skoler skal være tilknyttet en skolehelsetjeneste som omfatter lege, helsesykepleier, psykolog, miljøterapeuter og pedagogisk-psykologisk tjeneste. Denne skal i samarbeid med lærere, administrasjon og elevråd sørge for informasjon og økt bevisstgjøring rundt psykisk helse.
- Det skal være minst én helsesykepleier i 100% stilling per skole. Dersom skolen har mere enn 1000 elever skal det være minst to.
- Skolehelsetjenesten i videregående skal være drevet av fylkeskommunen.
- Skolehelsetjenesten skal ha et godt samarbeid med psykologiske tjenester for å sikre at elever som trenger det får muligheten til å gå til psykolog gratis.
- Samhandling på tvers av tjenester er et godt tiltak for å øke kompetansen på ungdomshelse. Derfor er det viktig at tjenester utenom den ordinære skolehelsetjenesten kan være fysisk til stede på skolen. Dette kan være, men er ikke ekskludert til, BUP, oppfølgingstjenesten og Barnevernet.
- Skolehelsetjenesten skal kunne henvise til både ABUP (akutt barne- og ungdomspoliklinikk), BUP (Barne- og ungdomspoliklinikk) og DPS (distriktpsikiatrisk senter), dersom man ser problemer skolehelsetjenesten ikke kan hjelpe til med.
- Det skal gis tilpasset opplæring til elever med helseutfordringer, herunder psykiske lidelser og/eller utfordringer.
- Skolen skal bidra til at elevene får redskaper for å ivareta god fysisk og psykisk helse, og til å håndtere livets utfordringer. I dette ligger det blant annet også å motarbeide skjønnhetstyranniet.

Trivsel i skolen – forebygging av mobbing, trakassering og krenkelser i skolen

Trivsel er avgjørende for motivasjon, mestring og læring. Dessverre opplever alt for mange elever mobbing, krenkelser og utenforskap i skolen. Utestenging, baksnakking, plaging, krenking og mobbing kan skyldes at elever ikke har det bra. Elever har et stort behov for å passe inn og høre til et trygt fellesskap. I utrygge fellesskap kan elever begynne å plage andre medelever for å selv passe inn.

For å sikre at alle elever har det bra, og forebygge mobbing, trakassering, plaging og lignende, er det viktig å ha et lag rundt eleven, gode handlingsplaner og trygge fagpersoner i skolen.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Alle skoler skal ha handlingsplaner mot vold, mobbing og trusler.

- Det skal være elev- og lærlingombud i alle fylker, som har nok ressurser til å gi enkeltpersoner veiledning og hjelp, og som kan kartlegge systematiske brudd på elevers rettigheter gjennom blant annet årsrapporter.
- Alle skoler må ha gode rutiner for å motarbeide trakassering, krenkelser og mobbing. Trivsel og inkludering er avgjørende for læring.
- Det skal bygges kompetanse hos de ansatte i skolen om hvordan man skal forebygge og håndtere krenkelser, trakassering, ekskludering og mobbing.
- Det skal bygges et større støtteapparat med miljøarbeidere og helsesykepleiere på skolen.
- Man må knytte et sterkere bånd mellom den psykiske helsehjelpen i kommunene og skolene.
- Skolen skal ha et større fokus på å fremme gode verdier som tillit, samhold, respekt og solidaritet i skolen.
- Skolen skal trene elevene i sosial og emosjonell kompetanse hvor empati, omsorg, medfølelse, toleranse og debatt er viktige stikkord.

Yrkesfag

Mange elever med høyt karaktersnitt etter ungdomsskolen opplever å bli anbefalt å velge studieforberedende linjer av rådgivere, fordi «de har for gode karakterer til å velge yrkesfag». Denne holdningen ser man dessverre flere steder i samfunnet. Fagarbeidere er bærebjelken i samfunnet – vi trenger helsefagarbeidere, bønder og håndverkere. Med dagens utvikling kommer Norge til å mangle 90.000 fagarbeidere innen 2030. Fagarbeidere er like viktige som akademikere – men i dag er ikke skolen lagt godt nok til rette for fagarbeiderne.

Skolen må legge til rette for at det er lett å velge yrkesfag. Det er viktig at flere velger yrkesfag, og at det blir lettere å fullføre. Det er mange som ikke får læreplass, som mister muligheten til å fullføre og få fagbrev.

En god rådgivningstjeneste er essensiell for å få flere til å velge yrkesfag. Det er viktig at man får god informasjon om videre utdanning og arbeidsmuligheter på en måte som er med på å utfordre normer. Jenter blir ofte rådet til å ta helsefag eller estetiske fag, mens gutter oftere blir rådet til å ta idrettsfag eller tyngre yrkesfag som for eksempel bygg og anlegg eller elektro. Karaktersnitt påvirker også hva man blir rådet til å ta. Elever med lavere karaktersnitt rådes oftere til å ta yrkesfag enn de som har høyere karaktersnitt. Derfor er det viktig at man kan snakke med en rådgiver som tar seg mer tid til hver enkelt, og som har god kompetanse om arbeidslivet som kan ta hensyn til hva eleven ønsker å utdanne seg til, og ikke bare ser på kjønn og karakterer.

Elever må betale flere tusen kroner ut av egen lomme for å dekke utstyr til undervisningen. Utstyrsstipendene er for lave, når man på yrkesfag forventes at man må kjøpe personlig

utstyr selv. Dette strider med gratisprinsippet. Mange linjer stiller krav til at elevene må ha arbeidsklær og verneutstyr, som er tilsvarende standardene i arbeidslivet. Dette blir ofte mye dyrere enn det utstyrsstipendet dekker. Det fører til at elever som kommer fra hjem med dårligere økonomi ikke kan delta på lik linje som alle andre.

Mange skoler har en utdatert utstyrspark som ikke er lik standardene i dagens arbeidsliv. Det gjør at elevene ikke er forberedt på lærlingtid og videre arbeidsliv. Derfor er det viktig å oppdatere utstyrsparkene. Tettere samarbeid med lokalt næringsliv og mer utplassering i bedrift er også viktig for læring og motivasjon hos elevene.

Det er ikke alle yrkesfagelever som får fullført utdanningen fordi de står uten lærlingplass og dermed blir tvunget til å ta påbygg. Hvis man tilbyr alle yrkesfagelever lære-plass vil gjennomføringen øke enormt. En av årsakene til frafall fra skolen er nettopp at yrkesfagelever ikke får lære-plass. Derfor er lære-plassgaranti viktig, og retten til lærlingplass må lovfestes slik at vi sikrer at alle yrkesfagelever får muligheten til å ta fagbrev.

En stor del av grunnen til at det kan være vanskelig å finne lærlingplass er fordi samarbeid mellom næringsliv og fylkeskommunen ikke er godt nok. Det må bli mer attraktivt å bli lærebedrift, samtidig som det offentlige må stille krav. Det kan for eksempel gjøres ved å kreve at offentlige anbud kun skal gjøres av bedrifter som har lærlinger.

Lærlinger er i en unik posisjon fordi de er i skjæringspunktet mellom å være elev og arbeidstaker. Skolesystemet og lærlingbedriftene må ta vare på lærlingene og sikre god kvalitet på opplæringen.

Lærlingråd er en viktig måte for lærlinger å få mer innflytelse på områder som påvirker dem. Holdninger til yrkesfag, fullføringsgrad og bedre kvalitet på opplæringen er områder som kan være viktige å jobbe med. Det er viktig å få etablert lærlingråd i alle fylker. Det er viktig at lærlinger har mer medbestemmelse på arbeidsplassen sin. En viktig del av dette er representasjon på arbeidsplassen. Derfor mener vi at det er viktig at det blir kvotert inn lærlinger i arbeidsmiljøutvalget.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Undervisningen må være mer praktisk og yrkesrettet i fellesfagene.
- Skolene må samarbeide mer med lokalt næringsliv, slik at elevene opplever at opplæringen er relevant for senere yrkesliv.
- Utstyrsparkene på yrkesfag må oppdateres slik at de samsvarer med standardene i arbeidslivet.
- Utstyrsstipendet skal dekke alt av utstyr elevene trenger.

- Det skal være fleksible overgangsordninger slik at elever lettere kan bytte fra studieforberedende til yrkesfag.
- Gjennom blant annet god rådgivning må vi sørge for at trange kjønnsroller ikke blir bestemmende for valg av utdanning og valg mellom yrkesfaglinjer.
- Rådgivningstjenesten må styrkes. Elevene på yrkesfag må få god yrkesveiledning av ansatte som har kompetanse fra yrkeslivet.
- Lærlinger skal kunne benytte seg av rådgivertjenesten på skolen i læretida.
- Lærlinger skal også kunne benytte seg av skolens skolehelsetjeneste mens de er ute i lære.
- Elever på yrkesfag skal lære om rettigheter i arbeidslivet og arbeidsmiljøloven på skolen.
- Retten til læreplass skal lovfestes.
- Lærlingtilskuddet må økes.
- I alle offentlige anbud skal det være krav om minst 10 % lærlinger, slik som i Oslo-modellen.
- Det skal opprettes lærlingpottter som belønner opplæringsbedriftene som tar inn lærlinger.
- Det offentlige skal ta inn minst 1 lærling pr. 500 innbyggere.
- Det skal etableres lærlingråd i alle fylker.
- Det skal kvoterer inn lærlinger i arbeidsmiljøutvalget på arbeidsplassen.
- Lærlinger skal få studentrabatt på kollektivreiser.
- For å sikre at yrkesfagelever har rett kompetanse i møte med klimaomstilling og nye, grønne industrisatsinger må man endre læreplaner og opprette nye grønne linjer på yrkesfag.

Studieforberedende

Studieforberedende linjer skal forberede elevene til universitet og høyskoler. Men elever opplever at undervisningen ikke forbereder elevene godt nok på studietilværelsen. Videregående opplæring må legge til rette for at elevene gradvis lærer å jobbe selvstendig, skrive akademisk og styre egen læringsprosess. Etter hvert som elevene blir eldre, må de få mer valgfrihet og ansvar for egen læring.

I dag preges studieforberedende av at det er for mange obligatoriske fellesfag, heller enn at elevene kan velge fag og retning selv. Ved å ha en videregående opplæring med mange valgfag og ulike muligheter skal elevene få innsikt i ulike fagområder, slik at man er bedre rustet til å lande på hvilken utdanning man vil ta. Derfor er modulbasert opplæring, hvor elever kan velge en rekke fag fra ulike moduler, en god løsning for å sikre valgmuligheter til eleven.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Elevene skal i så stor grad som mulig få skreddersy hvilke fag de ønsker å ta og hvordan timeplanen skal se ut. Dette kan realiseres gjennom modulbasert opplæring.
- Timeplanen skal ta hensyn til elevens reisevei og en sunn døgnrytme basert på aldergruppens behov.
- Studieforbereidende skal gi elevene kunnskap om akademisk skriving.
- Det skal tilbys et mangfold av valgfag slik at elevene kan fordype seg i mange ulike emner.
- Elevene skal få god informasjon om ulike linjer og fag man kan ta i høyere utdanning.
- Det skal være et godt samarbeid mellom videregående skoler og høyskoler og universiteter.
- Det skal opprettes et nytt valgfag på studiespesialisering hvor fokuset er kreativ skriving, fordypning i litteratur og litteraturhistorie. Faget kan bli ansett som en forlengelse av litteraturdelen i norsk- og engelskfaget.

En inkluderende og antirasistisk skole

Rasisme kan forstås som en forestillinger og handlinger der mennesker bli redusert til en gruppe med negative fordommer knyttet til kultur, bakgrunn og opphav. I dag defineres rasisme som diskriminering på bakgrunn av hudfarge, religion og etnisitet.

Antirasistisk praksis og undervisning i skolen

Skolen er en viktig arena for å forme et antirasistisk samfunn fri fra diskriminering. En skole hvor man setter ord på rasismen, definerer den og lærer seg å gjenkjenne den er avgjørende for at samfunnet kan ta et oppgjør med rasisme, samt at alle elever skal føle seg ivaretatt og trygge på skolen. For på samme måte som i resten av samfunnet, finner vi uttrykk for rasisme i skolen. Derfor er det viktig at elever og lærere får kunnskap om rasisme og hvordan man kan fremme en antirasistisk praksis i skolen. Dette innebærer at det må være mulig å snakke om rasisme i klasseromsituasjonen, blant annet gjennom god klasseromsundervisning.

Vi i Sosialistisk Ungdom vet at rasisme ikke kun er et fenomen som eksisterte i fortiden, men som skjer hver dag gjennom strukturell- og hverdagsrasisme. Derfor er det også viktig at elevene lærer om dette på skolen, i tillegg til rasismens historie. En slik undervisning er viktig for å anerkjenne hvor stort problemet er i samfunnet. I denne undervisningen er det også sentralt at elevene får lære om høyreekstremisme og hvordan disse tankemønstrene får mer plass i det offentlige rom og den offentlige debatt. Elevene må også lære hvilken demokratisk utfordring den er i samfunnet. Om ikke skolen endrer praksis på dette feltet vil vi ikke bekjempe den økende rasismen i samfunnet.

Rasisme i skolen er et alvorlig problem, men vi vet ikke nok om hvor mange som opplever rasisme jevnlig til tross for at det eksisterer forskning på det. Skolen må derfor ha gode rutiner for at man kan melde om rasisme. Det er derfor viktig at man har kunnskap om de ulike formene for rasisme, så man enklere kan gjenkjenne og jobbe mot rasisme. Dermed er det i tillegg helt sentralt å lære om hatprat på nett og i sosiale medier.

Sosialistisk ungdom mener at:

- Alle kommuner skal ha handlingsplaner mot rasisme. Den må inneholde forebygging mot og håndtering av rasisme i skolen.
- Alle skoler skal ha et rapporteringssystem hvor elever, lærere og foreldre kan sende inn rasistiske opplevelser til en utnevnt person i skoleledelsen.
- Undervisningen i større grad må ha et ikke-vestlig perspektiv og fokus, herunder om rasismens historie og uttrykksformer i dagens samfunn.
- Alle i åttende klasse og første klasse på videregående skole skal ha en uke der man fokuserer på å lære om hverdagsrasisme, systematisk rasisme og rasisme i Norge gjennom historien.
- Lærere skal få kompetanse rundt hvordan rasisme utarter seg og hvordan den ser ut.
- Elevundersøkelsen skal sørge for god kartlegging av rasisme i skolen.
- Elevene skal lære om de forskjellige formene for rasisme i skolen.

Inkluderings- og integreringsarbeid i skolen

Inkluderings og integrering av nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, kulturell bakgrunn, språk, religion og livssynsminoriteter i skolen er en viktig del av kampen mot et segregert samfunn. Skolen har en viktig rolle i integreringsarbeidet. Vi mener at inkludering og integrering av personer med migrant- og innvanderbakgrunn er viktig fordi de skal få mulighet til å delta og påvirke det samfunnet de nå er en del av. Skolen er en av de viktigste arenaene i inkludering og integreringsarbeidet, men vi ser ofte at dette arbeidet havner på siden av resten av det ordinære skoleløpet. Dette er nettopp dette man ikke ønsker i inkluderings- og integreringsarbeidet.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Mottaksklasser skal integreres bedre med resten av klassene på skolen.
- Ungdomsretten skal gjelde elever som søker asyl på samme måte som elever med norsk statsborgerskap eller oppholdstillatelse.
- Kulturundervisningen må styrkes.
- Undervisning innenfor likestilling, normer, verdier, demokrati og religion og livssyn må styrkes.

- Det skal legges til rette for at deler av religionsundervisningen om alternative livssyn og andre religioner skal skje i praksis, gjerne gjennom møte med mennesker med disse livssynene.
- Skolen skal legge til rette for at elever får praktisere sin religion eller sitt livssyn, for eksempel gjennom bønnenrom på skolen og at religiøst fravær er gyldig fravær.
- Fjerne K'en fra tittelen i KRLE-faget.

Urbefolkningens og de nasjonale minoritetens språk, kultur og historie i skolen

Samer er Norges urfolk. Gjennom fornorskingsprosessen har samer og kvener blitt utsatt for grove overgrep av den norske stat. Skolen må ivareta urbefolkningen og nasjonale minoriteter i Norge. Både gjennom tilpasset opplæring og et godt samisk faglig innhold. Samisk og kvensk kultur og historie bør være noe alle elever i Norge kjenner til. Samtidig må elever med samisk eller kvensk bakgrunn ha sterkere rettigheter til opplæring på deres språk og premisser, også språkløse samiske og kvenske elever. Norske elevers kunnskapsnivå om vårt eget urfolk må løftes.

Rasisme og diskriminering av urbefolkningen i Norge blir ofte plassert i historien og ikke i nåtiden. Det snakkes om fornorskingsprosessen fra midten av 1800- til midten av 1900-tallet, men lite om diskrimineringen og hetsen samer blir utsatt for i dag. Enda ser man ettervirkningene av at staten forsøkte å utrydde samisk kultur. Tre av fire unge samer melder om å ha blitt utsatt for diskriminering, og én av fem unge samer har blitt utsatt for hets – og om lag en tredjedel av dem opplevde det de siste to årene. Samer har fire ganger så høy risiko for å oppleve diskriminering som majoritetsbefolkningen. I skolesammenheng er det mange samiske elever som ikke får muligheten til lære seg samisk språk, enten fordi det ikke er tilgang på lærere eller fordi skolen ikke vil tilby samiske språkfag. Urbefolkningen i Norge opplever stadig å måtte fortsette å kjempe for sine rettigheter, enten det er språk, kultur eller rett over land. Det er viktig at fylkeskommunene sørger for et bredt nok fagtilbud og sikrer trygg finansiering.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Samisk som valgfag på ungdomsskolen og videregående må likestilles med de andre valgfrie språkfagene.
- Alle som ønsker det, skal få muligheten til å ta samiske språkfag på skolen.
- Det skal etableres et samisk informasjonssenter som skal bistå samfunnet med kunnskap om samisk samfunn, kultur og historie. Vi ønsker også at de skal utvikle ressurser til opplæring om samisk samfunn, kultur og historie i skolen.
- Alle elever i Norge skal få kjennskap til samisk historie og lære om samiske rettigheter og det samiske folket, fornorskingspolitikken og om den samiske rettighetskampen.

- Samenes nasjonaldag skal være gyldig fravær på lik linje med Grunnlovsdagen.
- Samisk og kvensk språk og kultur skal ivaretas av læreplaner og undervisning.
- Den samiske og de nasjonale minoritetenes historie skal videreformidles gjennom norsk-, historie- og samfunnsfaget.
- Det skal tilbys samisk språkopplæring for alle videregående elever i samiske distrikter. Dette skal tilbys uavhengig av kulturell bakgrunn.
- Retten til undervisning og læremidler på samisk og kvensk for samisk- og kvenskspråklige elever skal ivaretas i hele utdanningsløpet.
- Språkløse samer og kvener må få tilbud om språkopplæring for å ivareta deres språk og kultur.
- Samiske og kvenske skoler og språkintuisjoner må opprettholdes og finansieres tilstrekkelig.

En feministisk skole

Vi lever i et patriarkalsk samfunn hvor kjønn begrenser vår frihet. Menn har strukturelt sett mer makt og frihet enn kvinner. Det kommer til uttrykk i skoleorganiseringen, hos lærere, elever og i deler av lærestoffet elevene møter i fagene. De patriarkalske strukturene kommer sterkest til uttrykk ved at kjønnsrollene har stor betydning for elevers muligheter og begrensninger i skolen. Derfor er det viktig at man jobber aktivt imot det og skaper en arena hvor alle uansett kjønn har de samme mulighetene til å delta og ta plass.

Representasjon er viktig i skolen også når det gjelder å motkjempe de patriarkalske strukturene. Det er viktig med lærere av alle kjønn, og at innholdet i undervisningen fremhever flere kvinner, for eksempel forskere eller forfattere.

Kjønnsforskjeller i skolen

Det er flere utbredte myter om skolen som "feminisert" og gutter som likestillingsofre. Det råder en oppfatning om at skolen systematisk gir jenter fordeler, mens gutter faller fra. Dette stemmer ikke. Denne oppfatningen stammer fra statistikker som viser at gutter har lavere grunnskolepoeng enn jenter, og fortellinger om gutter som sliter med å lære i et stillesittende klasserom. Disse tallene og fortellingene viser ikke hele bildet av hvordan kjønn spiller inn i skolen, og bygger opp under en myte om at gutter er skoletapere som flytter fokus bort fra å skape en skole som motvirker de patriarkalske strukturene og trange kjønnsrollene i samfunnet.

Den første myten er at gutter taper på grunnskolen. Skolen har utviklet seg i en individualistisk retning der man forventer at elever tar ansvar for egen læring. Hverdagen er i stor grad stillesittende og det praktiske er undervurdert. Det er en utvikling som passer jenters pliktoppfyllende og passive sosialisering bedre. Men både stressa og psykisk syke jenter og skoleleie gutter taper på en slik skole. Det er ikke feminismens feil, det er nyliberalismens feil.

Den andre myten er at gutter er taperne på videregående. Flere gutter enn jenter velger yrkesfag, som går over flere år enn studieforbredende. Mange dropper ut på grunn av mangel på læreplasser, det er et strukturelt problem. Når statistikken over frafall fra skolen kun måler hvor mange som fullfører etter 5 år, gir det et ufullstendig bilde siden yrkesfag er en lengre utdanning enn studieforbredende. Det er heller ikke så rart at flere jenter presser seg selv for hardt for å få høye karakterer, når man trenger høyt snitt for å komme inn på både videregående og høyere utdanning. Teste- og puggeskolen gjør at 3 av 10 jenter stresser seg syke. Det er alvorlig.

Den tredje myten om guttene som likestillingsofre handler om at det er flere jenter som tar høyere utdanning. Det er ikke så rart når kvinnedominerte yrker innenfor blant annet helse og omsorg har blitt universitet- og høyskolefag, mens typiske mannsdominerte yrker innenfor bygg og teknikk ikke har blitt det. SU jobber for en sosialistisk skole som utjevner forskjeller mellom alle kjønn og klasser. Menn er fortsatt sterkt overrepresentert blant professorer, selv om det i lang tid har vært flertall av kvinnelige studenter.

Norge har enorme kjønnsforskjeller i arbeidsmarkedet. Det viser at skolen ikke har lyktes i å motarbeide gammeldagse kjønnsroller i skolen. Det er få jenter som søker seg til bygg og anlegg, og få gutter som søker seg til helse- og omsorg. Etter videregående møter man et kjønnsdelt arbeidsliv, der kvinnedominerte yrker systematisk har dårligere lønn- og arbeidsvilkår enn typiske mannsdominerte arbeidsplasser. For å få et feministisk samfunn må patriarkalske strukturer bekjempes i skolen. Skolen må bidra til at alle kjønn har like muligheter og frihet fra trange kjønnsroller.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Elevene skal lære om, og hvordan man kan motvirke, patriarkatet i skolen.
- Et nasjonalt godkjenningsorgan skal godkjenne kjønnsbalansen/representasjonen i nye lærebøker. Dette skal sørge for en bedre balanse av forfattere.
- Gjennom rådgivning og utdanningsvalg-faget skal det aktivt demmes opp for kjønnsrollene i samfunnet, og legge til rette for diskusjon og refleksjon rundt kjønnsforskjeller i skolen og arbeidslivet.
- God feministisk praksis skal være en del av læreretikk.

Kjønns mangfold

Det er viktig at skolen jobber aktivt for å vise elevene mangfoldet av legninger, kjønnsidentiteter og skeive familier. Representasjon av ulike mennesker som definerer seg selv innenfor disse ulike kategoriene er viktige i skolen. Det er viktig at skeive elever har forbilder i skolen som er like dem. Dette er også viktig for at elevene får en forståelse av at skeive ikke er en homogen gruppe og at nesten ingen passer inn i de typiske stereotypene.

Vi vet at det å være skeiv mens man går på skolen kan være en stor belastning for elevene, derfor er det ekstremt viktig at man bygger et lag rundt elevene, som har god kompetanse på hva det vil si å være skeiv. Dette laget kan ikke kun bestå av lærere, det må også bestå av venner og medelever, derfor er det viktig at elevene lærer om skeiv frigjøringskamp, ulike legninger, kjønnsuttrykk og personlige pronomen.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Elevene skal lære om skeiv frigjøringskamp på skolen.

- Elevene skal lære om ulike kjønnsuttrykk og legninger på skolen og få et aktivt forhold til ulike personlige pronomen.

Seksualitetsundervisning

Det er viktig at elevene får kunnskap og forståelse om kjønns, seksualitets og funksjonsmangfold i seksualitetsundervisningen. Dette er avgjørende for å kunne leve trygge og sunne liv samt å normalisere funksjonsvariasjon.

Minst en av fire kvinner blir utsatt for vold fra partner. Menns vold mot kvinner er et omfattende samfunnsproblem. Skolen er en viktig arena for å forebygge menns vold mot kvinner. Dette gjøres både ved å snakke om problemet og å lære alle å mestre følelser og respektere hverandres grenser. Seksualitetsundervisningen er en viktig del av dette. Som en del av arbeidet mot menns vold mot kvinner skal alle jenter og ikke-binære som leses av samfunnet som jenter få tilbud om å delta på feministisk selvforsvarskurs.

Dagens seksualitetsundervisning lærer elevene langt fra nok om grensesetting og seksuell trakassering. Én av fem jenter, i den videregående skolen, har rapportert om å bli utsatt for seksuell trakassering – vi vet det også er store mørketall. Over halvparten av guttene har kalt noen andre for «homo»/«homse» i løpet av en uke. Seksuell trakassering begrenser ens mulighet til å leve frie liv og kan være skadelig. Derfor er det viktig at elevene får god forståelse for hva seksuell trakassering er, for hvordan man selv setter grenser og hvordan respektere andres grenser.

Den nåværende seksualitetsundervisningen er som oftest sentrert rundt prevensjon og kjønnssykdommer, likevel er det store hull i denne undervisningen. Undervisningen er i stor grad lagd for hetero- og ciselever. Elevene må også lære om hvilke abortrettigheter de har, bivirkninger av prevensjonsmidler og hvor og hvordan man kan behandle ulike kjønnssykdommer. Dette må også undervises fra et skeivt perspektiv. Undervisningen må være en trygg arena for å lære om trygg sex, relasjonsbygging, utforskning og kjærlighet.

Sosialistisk Ungdom mener at:

- Seksualitetsundervisningen må styrkes, både gjennom bedre innhold og mer undervisning. Det skal være seksualitetsundervisning på alle trinn, også på videregående. Det må være en del av læreplanen i flere fag og det må komme klarere retningslinjer om hva som skal gjennomgås. Undervisningen skal tilpasses elevens alder og utvikling. Den skal lære elever om grensesetting, forebygge kroppspress, sunn seksuell helse, kjønns mangfold- og uttrykk, motvirke pornokulturen, og forebygge kjønnssykdommer og graviditet.

- Det skal opprettes offentlig kompetansesentre rundt omkring i landet som kan tilby lærere etter- og videreutdanning i seksualitetsundervisning, som kan utarbeide undervisningsressurser og som kan holde seksualitetsundervisning som et supplement til ordinær undervisning i klasserommet.
- Skolehelsetjenesten og helsestasjonene må styrkes slik at de har kapasitet til å bidra inn i seksualitetsundervisningen på skolen.
- Elevene skal lære om abortrettigheter i seksualitetsundervisningen.
- Skolen skal aktivt legge til rette for å bygge søsterskap.
- Skolen skal ha handlingsplaner for å forebygge, og ha gode rutiner for håndtering av seksuell trakassering. Elevrådet skal kurses i disse rutinene.
- Skolen skal jobbe aktivt for å forebygge og bekjempe menns vold mot kvinner.
- Alle jenter skal tilbys feministisk selvforsvarskurs på videregående.
- Språket i seksualitetsundervisningen skal være inkluderende.
- Seksualitetsundervisningen skal gi elever redskapene for å utforske sin egen seksualitet.
- Gutter skal gjennom undervisningsopplegg stå i solidaritet med jenter i kampen mot voldtekt og seksuell trakassering og aktivt motvirke det.